לַעֲנוֹת אָמֵן (טור ובית יוסף (ד"ה ומ"ש וכן) בשם בה"ג (הל' מכמה פ"ו) וסמ"ג (עשין מ)). וְאִם הֵם עֲשָׂרָה, (ו) אוֹמֵר בָּרוּךְ (ג) אֱלֹהֵינוּ וּמְבֹרָךְ שְׁמוֹ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד. [ג]וְהוּא הַדִּין אִם הָיָה שָׁם כְּשֶׁנִּמְרוּ מִלֶּאֱכֹל וְלֹא אָכַל עִמָּהֶם, כָּךְ הוּא עוֹנֶה אַחַר הַמְבָרֵךְ (ז) וְאַחַר הָעוֹנִים:

א בְּרָכוֹת מ"ה (ע"א). ב הָרי"ף (לה.) וְהָרא"ש שָׁם (פ"ו סי' כ). ג מִפְּרָק קַמָּא דְּחֻלִּין (ו.). ג תּוֹסְפוֹת שָׁם בִּבְרָכוֹת מ"ז (ע"ב ד"ה אמר) וְהָרא"ש (שם). ד שָׁם בְּגֶמָרָא. ה תּוֹסְפוֹת בְּשָׁם ר"י בְּבָבָא בְּתְרָא (פא. ד"ה למעוטי) וְכֵן הַסְּכֵמַת הַפּוֹסְקִים. ו בְּרָכוֹת י"ח (ע"א) וּמוּעָד קָטָן כ"ג (ע"ב).

קצט עַל מִי מְזַמְּנִים וְעַל מִי אֵין מְזַמְּנִים. וּבוֹ י"א סְעִיפִים:

א [א]הַשָּׁמֵשׁ שֶׁאָכַל כַּזַּיִת (א) מְזַמְּנִין עָלָיו: ב [ב]כּוּתִי בַּזְּמַן הַזֶּה הֲרֵי הוּא כְּעוֹבֵד עֲבוֹדַת אֱלִילִים וְאֵין מְזַמְּנִין עָלָיו: ג (ב) * [ג]עַם הָאָרֶץ גָּמוּר * מְזַמְּנִין עָלָיו בַּזְּמַן הַזֶּה: ד (ג) עוֹבֵד כּוֹכָבִים אֵין מְזַמְּנִין עָלָיו, [ד]וַאֲפִלּוּ גֵּר שָׁמָל (ד) וְלֹא טָבַל (ה) אֵין מְזַמְּנִין עָלָיו. אֲבָל גֵּר גָּמוּר מְזַמְּנִין עָלָיו, (ו) וְיָכוֹל לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן [ה]וְלוֹמַר עַל שֶׁהִנְחַלְתָּ (ז) לַאֲבוֹתֵינוּ: ה (ח) [ו]אוֹנֵן בְּחֹל (ח) שֶׁהוּא פָּטוּר מִלְּבָרֵךְ,

בֵּאוּר הֵיטֵב

עַיִן סִימָן קצ"ב סָעִיף קָטָן ב' מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם: (ג) אֱלֹהֵינוּ. וְנִרְאֶה דִּבְרָכַת נִשּׂוּאִין עוֹנָה גַּם כֵּן בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ וּמְבֹרָךְ שְׁמוֹ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד שֶׁהַשִּׂמְחָה בְּמְעוֹנוֹ. עַטָּרַת זְקֵנִים מִשֵּׁם גְּדוֹל אֶחָד:

ד (ד) וְלֹא טָבַל. וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא טָבַל כָּרְאוּי, מִקְרֵי לֹא טָבַל. וּפְשׁוּט דְּמִי שֶׁהוּא רָשָׁע בְּפֹרֶסְקִיא וְעוֹבֵר עֲבֵרוֹת וְכָל שֶׁכֵּן מוּמָר לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, דְּאֵין מְזַמְּנִין עָלָיו דְּלֹא גָּרַע מֵעַם הָאָרֶץ בִּזְמַן הַתַּלְמוּד. מֶגֶן אַבְרָהָם (סק"ב). וּמוּמָר דְּשֶׁב אֲפִלּוּ לֹא טָבַל יָכוֹל לְצָרֵף, עַיִן יוֹרֶה דֵּעָה סוֹף סִימָן רס"ח (ס"ק ב): (ג) אוֹנֵן. פָּרוּשׁ כָּל זְמַן שֶׁמֵּתוֹ מֻטָּל לְפָנָיו, עַיִן סִימָן ע"א (ס"א):

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(ה) הַמְּצֻוֹת בֵּין בִּרְכַּת הַנֶּהֱנִין: (ו) אוֹמֵר בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ. הֵינוּ כְּשֶׁשָּׁמַע לְהַמְבָרֵךְ שֶׁאָמַר נְבָרֵךְ אֱלֹהֵינוּ. וְאִם שָׁמַע רַק לְהָעוֹנִים, אוֹמֵר רַק אָמֵן בְּלִבּוֹ כַּנַּ"ל. וּבִרְכַּת נְשׂוּאִין עוֹנָה בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ וּמְבֹרָךְ שְׁמוֹ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד שֶׁהַשִּׂמְחָה בְּמְעוֹנוֹ [אַחֲרוֹנִים]: (ז) וְאַחַר הָעוֹנִים. רְצוֹנוֹ לוֹמַר אַף שֶׁאָמַר מִתְּחִלָּה עִם הַמְסֻבִּין בָּרוּךְ וּמְבֹרָךְ וְכוּ', [ב]צָרִיךְ לַעֲנוֹת לְבַסּוֹף (ו) אָמֵן גַּם כֵּן אַחַר הָעוֹנִים:

א (א) מְזַמְּנִין עָלָיו. שֶׁאַף שֶׁלֹּא קָבַע עַצְמוֹ בַּשֻּׁלְחָן עִמָּהֶם, שֶׁאוֹכֵל מֵעֲמָּד, וְגַם הוֹלֵךְ וּבָא בְּאֶמְצַע אֲכִילָתוֹ וְאֵין לוֹ קְבִיעוּת כְּלָל עִמָּהֶם, אֲפִלּוּ הָכִי מִצְטָרֵף, שֶׁכֵּיוָן שֶׁדַּרְכּוֹ אֲכִילָתוֹ בְּכָךְ זוֹ הִיא קְבִיעָתוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּאִישׁ אַחֵר, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּסִימָן קצ"ג סָעִיף ב' מִמְּחִמְּנִין שֶׁאוֹכֵל כְּעֵין סְעוּדָה. וְאִם הוֹלֵךְ וּבָא בְּאֶמְצַע אֲכִילָתוֹ אֵינוֹ מִצְטָרֵף. וְעַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק כא-כב): ג (ב) עַם הָאָרֶץ גָּמוּר. דִּבְגְמָרָא (מז:) אָמְרִינַן דַּאֲפִלּוּ קָרָא וְשָׁנָה וְלֹא שִׁמֵּשׁ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, דְּהֵינוּ לְהָבִין טַעֲמֵי הַמִּשְׁנָיוֹת לְהַקְשׁוֹת וּלְפָרֵק, אֵין מְזַמְּנִין עָלָיו, וְלָכֵן קָאָמַר דַּאֲפִלּוּ עַם הָאָרֶץ גָּמוּר שֶׁאֵין בּוֹ מִקְרָא וּמִשְׁנָה מְזַמְּנִין עָלָיו בְּזַמַּן הַזֶּה, שֶׁאִם הָיוּ פּוֹרְשִׁין מֵהֶם הָיוּ גַּם הֵם פּוֹרְשִׁין מִן הַצְּבוּר לְגַמְרֵי. וְאִם אֵינוֹ מְקַיֵּם מִצְוֹת הַתּוֹרָה בְּדֶבֶר הַמְפֹרָסָם בְּכָל יִשְׂרָאֵל כְּגוֹן שֶׁאֵינוֹ קוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע שַׁחֲרִית וְעַרְבִית, יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאַף עַל פִּי כֵן מְזַמְּנִין עָלָיו, וְדַעַת הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סק"א) שֶׁבָּזֶה אֵין מְזַמְּנִין עָלָיו, דְּבָזֶה כַּיָּדוּעַ דִּכְלַל יִשְׂרָאֵל קוֹרְאִין קְרִיאַת שְׁמַע לֹא חִישִׁינַן לְקִלְקוּלָא בְּמָה שֶׁנִּפְרָשׁ מִיחִידִים שֶׁאֵין קוֹרִין, וְכֵן סְתָמוּ כַּמָּה אַחֲרוֹנִים. וְכָל שֶׁכֵּן מִי שֶׁהוּא רָשָׁע וְעוֹבֵר עֲבֵרוֹת בְּפֹרֶסְקִיא דְּאֵין מְזַמְּנִין עָלָיו [מַגֵּן אַבְרָהָם (סק"ב) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים]: ד (ג) עוֹבֵד כּוֹכָבִים אֵין וְכוּ'. הֵינוּ (ו) אֲפִלּוּ נִתְגַּיֵּר לְבָרֵךְ לֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: (ד) וְלֹא טָבַל. וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא טָבַל כַּדִּין בִּפְנֵי בֵּית דִּין שֶׁל שְׁלֹשָׁה כַּמְבֹאָר בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רס"ח סָעִיף (א'-ב'), מִקְרֵי לֹא טָבַל [אַחֲרוֹנִים]: (ה) אֵין מְזַמְּנִין עָלָיו. דְּאִינוּ גֵּר עַד שֶׁיִּטְּמוֹל וְיִטְבֹּל: (ו) וְיָכוֹל לְבָרֵךְ. וְהֵינוּ אֲפִלּוּ לְהוֹצִיא אֲחֵרִים יְדֵי חוֹבָתָן בִּבְרָכַת הַמָּזוֹן [בַּיִת יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש רבינו בשם ר"ת)]: (ז) לַאֲבוֹתֵינוּ. לְפִי שֶׁלְּאַבְרָהָם נִתְּנָה הָאָרֶץ לְמוֹרָשָׁה וְאַבְרָהָם נִקְרָא 'אַב הֲמוֹן גּוֹיִם' (בראשית יז ד): ה (ח) שֶׁהוּא פָּטוּר מִלְּבָרֵךְ. פָּרוּשׁ כָּל זְמַן שֶׁמֵּתוֹ מֻטָּל לְפָנָיו כִּבְסִימָן ע"א (ס"א):

בֵּאוּר הַלָּכָה

כְּבָר כָּתַבְתִּי דְּקָשֶׁה לְהָקֵל דִּכְמָה רֹאשׁוֹנִים סְבִירָא לְהוּ כֵּן. **וּבְאַלְיָה רַבָּה** (סק"ה) **הֵבִיא כְּשֵׁם הַסֵּפֶר צֵדָה לַדָּרֶךְ** (מאמר ראשון כלל ג פכ"ג) **דְּגַם בְּרֹב רְבִיעִית סָגֵי, וְכָתַב דְּלֹא מְצָא כֵּן בְּפוֹסְקִים אֲחֵרִים. וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי אֵין לִדְחוֹת כָּל כָּךְ דִּבְרֵיהוּ** מֵאַחַר דְּהַגְּרָ"א וּדְעִמֵּיהּ סְבִירָא לְהוּ דְּלֹא בְּעֵינַן כַּזַּיִת, וּמִמֵּילָא דְּכָזֶה גַּם כֵּן סָגֵי אֲפִלּוּ בְּשִׁעוּר קָטָן מְאֹד, וּבִפְרָט רֹב רְבִיעִית דְּהוּא שִׁעוּר חָשׁוּב לְעִנְיַן קִדּוּשׁ, וְיֵשׁ הַרְבֵּה פּוֹסְקִים דְּמִסְתַּפְּקֵי לְעִנְיַן בְּרָכָה אֲחֵרוֹנָה, דְּאִית לְהוּ דְּשִׁעוּר כַּזַּיִת סָגֵי לְעִנְיַן שְׁתִיָּה שֶׁהוּא שְׁלִישׁ וְרְבִיעִית וְכָל שֶׁכֵּן בְּרֹב רְבִיעִית. וְאַף דְּלִכְתְּחִלָּה מַחְמִרִינַן שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ בְּרָכָה אֲחֵרוֹנָה בְּפָחוֹת מֵרְבִיעִית כְּדַאִיתָא לְקַמָּן סִימָן ר"י (ס"א), מִכָּל מָקוֹם לְעִנְיַן צְרוֹף אֶפְשָׁר דְּיֵשׁ לְהָקֵל בְּפָחוֹת מִזֶּה. **וּלְכְתְּחִלָּה בְּנִדְאֵי יוֹתֵר טוֹב לְהַדֵּר שִׁיּשְׁתֶּה רְבִיעִית, [א]אַךְ בְּדִיעֲבַד אִם אֶפְשָׁר שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל:**

ג * **עַם הָאָרֶץ גָּמוּר וְכוּ'.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ב) **מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ דְּכָל שֶׁכֵּן אִם הוּא רָשָׁע גָּמוּר וְעוֹבֵר עֲבֵרוֹת בְּפֹרֶסְקִיא דְּאֵין מְזַמְּנִין עָלָיו. וְעַיֵּן בִּקְרֵי מְגָדִים** (א"א סק"ב) **שֶׁכָּתַב דְּאֵין סְתִירָה לָזֶה מִסָּעִיף י"א דְּמִבֹּאר שָׁם דְּדַוְקָא כְּשֶׁנִּדּוּהוּ עַל עֲבֵרָה הָא לָאו הָכִי מְזַמְּנִין עָלָיו, דְּהָתָם בַּעֲבֵרָה אַחַת וְכָאן בְּעֲבֵר עַל כַּמָּה עֲבֵרוֹת. וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי נִרְאֶה דְּאֵין חִלּוּק בַּדָּבָר, אֶלָּא דִּלְעִנְיַן שְׁאָרֵי דְּבָרִים שֶׁבְּקִדֻּשָּׁה כְּגוֹן לְעִנְיַן קְרִיאַת הַתּוֹרָה וּנְשִׂיאַת כַּפַּיִם וּשְׁאָרֵי דְּבָרִים שֶׁבְּקִדֻּשָּׁה דִּצְרִיךְ עֲשָׂרָה, בְּנִדְאֵי אֶפְלוּ עֲבֵר עַל כַּמָּה עֲבֵרוֹת לְתֹאבוֹן, כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִדּוּהוּ נִמְנֶה לְמִנְיַן עֲשָׂרָה,** דְּהָכִי מַשְׁמַע מִפְּתִיחַת הַמְחַבֵּר לְעֵיל סִימָן נ"ה סָעִיף י"א עַיֵּן שָׁם, [וְגַם דְּהָרְאָיָה שֶׁהֵבִיאוּ עַל זֶה שָׁם (משנ"ב ס"ק מז) מֵעֶנְיָן דְּכִתְיב בְּיֵהוּ (יהושע ז יא) 'חָטָא יִשְׂרָאֵל' דְּאַף עַל פִּי שֶׁחָטָא יִשְׂרָאֵל הוּא, מוֹרֶה גַּם כֵּן הָכִי, דְּהָתָם הָלֹא הָיָה שָׁם חִלּוּל שַׁבָּת וְעוֹד כַּמָּה עֲוֹנוֹת]. **וְהָכָא לְעִנְיַן זִמּוּן מִסְתַּבְרָא שֶׁאֶפְלוּ עֲבֵר עֲבֵרָה אַחַת בְּפֹרֶסְקִיא כְּמַזִּיד [כְּגוֹן שֶׁאָכַל חֲזִיר אוֹ נְבֵלָה וּטְרֵפָה שֶׁהוּא דָּבָר הַמְפֹרָסָם בְּיִשְׂרָאֵל לְאִסּוּרוֹ] אֵין מְזַמְּנִין עָלָיו.** וְהַטַּעַם, דְּעִנְיַן זִמּוּן הוּא שֶׁחִיּוּבוֹ בָּא עַל יְדֵי שֶׁמַּתְחִלָּה הִתְחַבְּרוּ יַחַד לַאֲכִילָה, וּכְשֶׁכְּבָר זֶה צָרִיךְ גַּם כֵּן אַחַר כָּךְ לְהִתְחַבֵּר וּלְבָרֵךְ לַה' יִתְבָּרַךְ עַל אֲכִילָה שֶׁאָכְלוּ, וְעַל זֶה אֵיתָא בְּמַשְׁנָה (מז:) דְּאִם הוּא עַם הָאָרֶץ אֵין מְזַמְּנִין עָלָיו, וְהֵיינוּ עֲבוּר שֶׁפְּשָׁט שֶׁלֹּא לָמַד, לָכֵן אֵין לְהִתְחַבֵּר אִתּוֹ כְּדֵי לְזַמֵּן כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים, וְעַל כֵּן קָאָמַר הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סק"ב) דְּאִם הוּא רָשָׁע וְעוֹבֵר עַל הַתּוֹרָה בְּפֹרֶסְקִיא בְּרַבִּים אֵין נָכוֹן לְהִתְחַבֵּר אִתּוֹ לְזַמֵּן [וּבְסָעִיף י"א לֹא מַיְרֵי בְּכִי הַאי גַּוְנָא], **וּמִמֵּילָא מִסְתַּבְרָא דְּאֶפְלוּ אִם רָאוּהוּ פַּעַם אַחַת בְּפֹרֶסְקִיא שֶׁפָּקַר בְּעֵבֵרָה גַּם כֵּן אֵין לְזַמֵּן אִתּוֹ.** וְתַדַּע דְּלִעְנְיַן זִמּוּן הֶחְמִירוּ הַרְבֵּה יוֹתֵר, דְּהָרֵי בְּנִדְאֵי אֶפְלוּ עִם הָאָרֶץ גָּמוּר מְצָרְפִין אוֹתוֹ לַעֲשָׂרָה לְעִנְיַן קְדֻשָּׁה וּבָרְכוּ וְכִי הַאי גַּוְנָא, וּלְעִנְיַן זִמּוּן אֵיתָא בְּמִשְׁנָה דְּאֵין מְזַמְּנִין עָלָיו, אֶלָּא מִדְּאִית לְהוּ לְעִנְיַן זִמּוּן חֲמִיר הַרְבֵּה יוֹתֵר וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ הַשְׁתָּא. **וּלְפִי כָּל זֶה, מַה דְּאֵיתָא לְעֵיל בְּסִימָן נ"ה דְּאִם לֹא נִדּוּהוּ מִצְטָרֵף לְמִנְיַן עֲשָׂרָה הֵיינוּ רַק לִשְׁאָר דְּבָרִים שֶׁצְּרִיךְ עֲשָׂרָה, אֲבָל לְעִנְיַן זִמּוּן בְּשֵׁם בְּנִדְאֵי לֹא, דְּלֹא עָדִיף מֵעַם הָאָרֶץ בִּזְמַן הַתַּלְמוּד. וְאוּלַם הָיָה אֶפְשָׁר עוֹד לוֹמַר, דְּמַה דְּאֵיתָא בְּמִשְׁנָה דְּעַם הָאָרֶץ אֵין מְזַמְּנִין עָלָיו הֵיינוּ דַּוְקָא לְעִנְיַן זִמּוּן אֲבָל לְעִנְיַן שְׁלֹשָׁה, אֲבָל לְעִנְיַן סְנִיף לַעֲשָׂרָה עוֹשִׂין, וּלְפִי זֶה דִּינָא דְּמִגֵּן אַבְרָהָם בְּפֹרֶסְקִיא גַּם כֵּן דַּוְקָא לְעִנְיַן רָשָׁע שֶׁעוֹבֵר בְּפֹרֶסְקִיא לְעִנְיַן שְׁלֹשָׁה וְלֹא לְעִנְיַן עֲשָׂרָה. וּלְפִי זֶה מַה דְּאֵיתָא בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ לְעֵיל בְּסִימָן נ"ה דְּנִמְנָה לַעֲשָׂרָה הֵיינוּ אֲפִלּוּ לְעִנְיַן זִמּוּן בְּשֵׁם, וְצָרִיךְ עִיּוּן:**

* **מְזַמְּנִין עָלָיו בַּזְּמַן הַזֶּה.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן ב'. וְכָל זֶה הוּא לְעִנְיַן אִם אֲנוּ מְצָרְפִין אוֹתוֹ לְזִמּוּן עָלָיו, וְהַטַּעַם דְּמִשּׁוּם שֶׁפְּשָׁט שֶׁלֹּא לָמַד לָכֵן **מִדְּאִיתָא** דְּגְמָרָא (שם) אֵין מִתְחַבְּרִין אִתּוֹ לְצָרְפוֹ לְזִמּוּן, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרא"ש (פ"ו סי' כ), וְכָל שֶׁכֵּן אִם אֵינוֹ מְקַיֵּם מִצְוֹת הַתּוֹרָה דְּשִׁיָּךְ טַעַם זֶה, **אֲבָל הוּא בְּעַצְמוֹ בְּנִדְאֵי חַיָּב בְּזִמּוּן כְּשְׁאָר יִשְׂרָאֵל. [וְנִסְתַּפֵּק מִנֵּהּ לְעִנְיַן אִם הָיוּ שְׁלֹשָׁה כִּי הַאי גַּוְנָא, בְּנִדְאֵי מְחַיְּבִין לְזַמֵּן. אוֹ אִם יֵשׁ בַּחֲבוּרָה שֶׁל אֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים שֶׁהָיוּ שְׁלֹשָׁה בִּלְתּוֹ, בְּנִדְאֵי אֵין רַשַּׁאי לְהַפְרֵד מֵהֶם, וְיִזַּמֵּן אֹתָם].** דְּכִי מִי שֶׁאָכַל שׁוּם וְרֵיחוֹ נוֹדֵף וְכוּ', וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם בִּתְשׁוּבָה (מאמר קדוש ה) דַּאֲפִלּוּ יִרְבְּעֵם בֶּן נְבָט שֶׁהָיָה מַחֲטִיא וּמַכְעִיס אֶת הָרַבִּים וְכוּ' אֵין מְזַמְּנִין עָלָיו כְּשֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ בְּנִדְאֵי חַיָּב בְּזִמּוּן כְּשְׁאָר יִשְׂרָאֵל, וְכָל שֶׁכֵּן בְּנִדְאֵי שֶׁאֵין לְהַפְרִישׁ מֵהֶם וְכוּ'. וְעַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ה) וּבְשַׁעַר הַצִּיּוּן (סק"ו) וּבְשַׁעַר הַכַּוָּנוֹת (דרושי ברכת המזון דרוש ב):

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ס) כָּל הַפּוֹסְקִים: (ו) נַחֲלַת צְבִי (סק"א) הַמּוּבָא בְּפִרְי מְגָדִים (משז"ז סק"א) וּפְרִי חָדָשׁ בִּלְקוּטָיו וּמֶגֶן גִּבּוֹרִים (שלטי גבורים סק"א), דְּלֹא כְּלָחֶם חֲמוּדוֹת (דברי חמודות פ"ז אות יח) וּשְׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה"ט סק"א):

ד (ג) הַגְּרַ"ז (ס"ד). וּמִכָּל מָקוֹם לְשׁוֹן הַמְחַבֵּר עָדִיף מִקַּמָּנָם, דִּבְגְמָרָא (מז:) קָאָמַר פְּשִׁיטָא וּמִשְּׁנֵי הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן בְּגַר שֶׁמֵּל וְלֹא טָבַל, וְהַמְחַבֵּר חִלֵּק הַדִּין לִשְׁנַיִם:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו"ע הרב (ס"ב) נקט בפשטות שצריך שישתה רביעית. **ב]** וּבשו"ע הרב (שם) כתב: שלשה שאכלו והם מברכים בזימון ונכנס אחד שלא אכל אם נכנס כשאמר המברך נברך שאכלנו משלו חייב לענות אחריו ברוך ומבורך שמו תמיד לעולם ועד ושוב אינו עונה אמן אחר ברוך שאכלנו.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

(ט) אֵין מְזַמְּנִין (י) עָלָיו: ו זְ נָשִׁים וַעֲבָדִים (יא) וּקְטַנִּים (יב) אֵין מְזַמְּנִין עֲלֵיהֶם, (יג) אֲבָל מְזַמְּנִין
(ג) [ג] לְעַצְמָן. וְלֹא תְּהֵא חֲבוּרָה שֶׁל נָשִׁים וַעֲבָדִים וּקְטַנִּים מְזַמְּנִין יַחַד מִשּׁוּם (יד) פְּרִיצוּתָא דַּעֲבָדִים, אֶלָּא
נָשִׁים לְעַצְמָן וַעֲבָדִים לְעַצְמָם, ח וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְזַמְּנוּ (טו) בַּשֵּׁם: ז * ט נָשִׁים מְזַמְּנוֹת לְעַצְמָן, (טז) רְשׁוּת. * אֲבָל
כְּשֶׁאוֹכְלוֹת עִם הָאֲנָשִׁים (יז) חַיָּבוֹת, (יח) * וְיוֹצְאוֹת בִּזְמוּן שֶׁלָּנוּ. הַגָּהּ: [*] (יט) אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן מְבִינוֹת (הרא"ש
(פ"ז סי' ו) ומרדכי ריש פרק ג' שאכלו (סי' קנח) בשם רש"י): ח י אֲנַדְרוֹגִינוֹס (כ) * מְזַמֵּן לְמִינוֹ, וְאֵינוֹ מְזַמֵּן (כא) לֹא
לַאֲנָשִׁים וְלֹא לְנָשִׁים: ט כ טֻמְטוּם (כב) אֵינוֹ מְזַמֵּן כְּלָל: י ל קָטָן (כג) שֶׁהִגִּיעַ לְעוֹנַת (ד) [ד] (כד) הַפָּעוֹטוֹת

זְ בְּרָכוֹת מ"ה (ע"א).
חְ רַמַּ"ם פֶּרֶק ה' מֵהִלְכוֹת בְּרָכוֹת (ה"י).
טְ סְמ"ג (עשין כו) בְּשֵׁם ר"י מַהֲרִי"א דַּעֲרֶכִין (ב'). [ג'] (ע"א). יְ מַהֲרִי"א דְּרַאש הַשָּׁנָה כ"ט (ע"א) לְעִנְיַן שׁוֹפָר. כְּ שָׁם.
לְ בְּרָכוֹת מ"ח (ע"א).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

הַזְּמוּן, אֲבָל הַמְזַמְּנִים עַצְמָם אֵין לָהֶם לַעֲנוֹת אָמֵן עַיֵּן שָׁם:

ו [ג] לְעַצְמָן. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן בְּלְבוּשׁ (ס"ז) דְּאֲפִלּוּ עִם בַּעֲלָהּ אֵין נָאֶה לְזַמֵּן, וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה שָׁם (סק"ג) בְּשֵׁם מַלְבּוּשֵׁי יוֹם טוֹב (סי' קצז סק"ב), וְעַיֵּן בְּגֶן הַמֶּלֶךְ סִימָן ע"ה שֶׁגְּדוֹל אֶחָד הָיָה מְזַמֵּן הוּא וּבְתּוֹ וְדַיָּנָהּ דְּבָרִיו, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן שָׁם דְּאַף לְצֹרֶךְ אִשָּׁה אוֹ עֶבֶד לְהַזְקִיקַת הַשֵּׁם בַּעֲשָׂרָה לֹא רָאָה נוֹהֲגִין כֵּן, וְכֵן כָּתַב בְּאֻגּוּר (סי' רס) עַיֵּן שָׁם: ז [בהג"ה] אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מְבִינוֹת. עַיֵּן בְּמֶגֶן אַבְרָהָם (סק"ה) הֵבִיא דִּבְרֵי הַלְּבוּשׁ דְּאַף שֶׁבִּרְכַּת הַמָּזוֹן צְרִיכִין לְהַבִּין מִכָּל מָקוֹם בִּרְכַּת הַזְּמוּן אֵין צָרִיךְ לְהַבִּין. וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ד) שֶׁכָּתַב שֶׁהַלְּבוּשׁ בָּא לְיַשֵּׁב קֻשְׁיַּת הַלְּחֶם חֲמִשָּׁה פ"ז אות טו) שֶׁהַקְּשָׁה מִסִּימָן קצ"ג (ס"א) דְּאֵיתָא דְּצָרִיךְ שְׁיָרִים, וְלָכֵן מְחַלֵּק בֵּין בִּרְכַּת הַמָּזוֹן לִבְרָכַת הַזְּמוּן וְטַעַם הַחִלּוּק בָּזֶה עַיֵּן שָׁם, וְגַם יֵשׁ לוֹמַר דְּמִיירֵי שֶׁהֵם מְבָרְכוֹת בְּעַצְמָם בִּלְחַשׁ, רַק בִּרְכַּת הַזְּמוּן צָרִיךְ שְׁיָרִים, וְעַיֵּן בְּלְבוּשׁ (טַעַם) [שָׁעִם] הָאֵלִיָּה זוּטָא (דפוס ברדיטשוב) שֶׁכָּתַב צְרִיכוֹת שְׁיָרִים לְעַצְמָם בִּלְחַשׁ עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ, וְיֵשׁ כָּאן חִסָּרוֹן תֵּבוֹת וְצָרִיךְ לוֹמַר צְרִיכוֹת שְׁיָרִים אוֹ שֶׁיְּבָרְכוּ בְּעַצְמָם בִּלַּחַשׁ וְהָיְינוּ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ:
יְ [ד] הַפָּעוֹטוֹת. וְעַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן בְּרֵכִי יוֹסֵף (סק"ד) שֶׁהוּא קֻשְׁיַּת הַיד אַהֲרֹן (הגב"י), וְהֶמְגֵּן אַבְרָהָם עָצְמוֹ סִימָן תרנ"ח (סק"ט) כָּתַב בֶּן שֵׁשׁ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּחשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן רל"ה (ס"א)

בַּאֵר הַיטֵב

ו (ג) לְעַצְמָן. עַיֵּן בְּסֵפֶר (יד) [יָדַי] אֲלִיהוּ דַּף ק"ט עַמּוּד ג' (חידושים ד"ה לשון הרי"ן בפרק הקורא): י (ז) הַפָּעוֹטוֹת. כְּבָן שֵׁשׁ אוֹ כְּבָן שִׁבְעָה. וְהֶמְגֵּן אַבְרָהָם (סק"י) כָּתַב כְּבָן תְּשָׁעָה אוֹ כְּבָן עֲשָׂרָה עַיֵּן שָׁם, אֶפְשָׁר דְּטַעוּת סוֹפֵר הוּא:

בְּאוּר הֲלָכָה

נְבָט שֶׁקִּלְאוּ הֵכִי עֲבַד עֲבוֹדָה זָרָה אַף עַל פִּי כֵן יַעֲנֹשׁ גַּם עַל קְלוּת כְּגוֹן עֲרוֹבֵי תַּבְשִׁילִין וְכַדּוֹמֶה, וְכֵן מוּכָח בְּתוֹסְפוֹת חֲגִיגָה כ"ב (ע"א) דִּבּוּר הַמַּתְחִיל כְּמַאן בְּסוֹף הַדִּבּוּר עַיֵּן שָׁם. אַחַר כָּךְ מָצָאתִי שֶׁכֵּן כָּתוּב בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת בְּרָכוֹת (מז: ד"ה והכותי) עַיֵּן שָׁם:

ז * נָשִׁים מְזַמְּנוֹת לְעַצְמָן רְשׁוּת. וְדַעַת הַגְּרַ"א בְּבֵאוּרוֹ שֶׁהָעִקָּר כְּהָרַא"ש (פ"ז סי' ד) וְתַלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (לג, ד"ה ונראה) ג] שֶׁנָּשִׁים מְזַמְּנוֹת לְעַצְמָן חוֹב. אַף
הָעוֹלָם לֹא נָהֲגוּ כֵּן:
* אֲבָל כְּשֶׁאוֹכְלוֹת עִם הָאֲנָשִׁים. פְּשׁוּט דְּהֵיינוּ אֲפִלּוּ אִשָּׁה אַחַת:
* וְיוֹצְאוֹת בִּזְמוּן שֶׁלָּנוּ. וּמִשְּׁמַע מִדִּבְרֵי הַיַּד הַקְּטַנָּה (הל' ברכות פ"ט אות עא) דְּהֵיא אֲסוּרָה לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַזִּמּוּן וּלְהוֹצִיא אֶת הָאֲנָשִׁים, אֶלָּא שֶׁצְּרִיכָה לִשְׁמֹעַ וְלָצֵאת מֵהַזִּמּוּן שֶׁמְּבָרְכִין הָאֲנָשִׁים:
ח * מְזַמֵּן לְמִינוֹ. וְאִם הוּא רְשׁוּת אוֹ חוֹב עַיֵּן בְּעוֹלַת תָּמִיד (סק"ה) וּלְבוּשׁ וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ה):

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(ט) אֵין מְזַמְּנִין. וַאֲפִלּוּ (ט) לְהָאוֹמְרִים שֶׁאִם רָצָה לְהַחְמִיר וְלַעֲנוֹת וּלְבָרֵךְ הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁהוּא פָּטוּר אֵינוֹ מִצְטָרֵף. וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל בְּסִימָן ע"א סָעִיף קָטָן ד' בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה לְעִנְיַן אִם יֵשׁ חֲבוּרָה בָּעִיר הַמְיֻחָדִים לְהוֹצָאַת הַמֵּת וּמְסָרָהוּ לָהֶם: (י) עָלָיו. וַאֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד אִם בֵּרַךְ לְהוֹצִיא לַאֲחֵרִים לֹא מְהֻנֵּי, דְּכָל שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ פָּטוּר מִן הַדָּבָר אֵין יָכוֹל לְהוֹצִיא לַאֲחֵרִים [פְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"ג)]: ו (יא) וּקְטַנִּים. עַיֵּן לְקַמִּיהּ בְּסָעִיף י': (יב) אֵין מְזַמְּנִין עֲלֵיהֶן. רְצוֹנוֹ לוֹמַר אִם לֹא הָיוּ רַק שְׁנֵי אֲנָשִׁים אֵין אֲלוּ מִצְטָרְפִין לִשְׁלֹשָׁה שֶׁיִּתְחַיְּבוּ עַל יָדָם בִּזְמוּן, מִשּׁוּם דְּאֲלוּ אֵינָן בְּנֵי חִיּוּבָא בִּזְמוּן, וּכְדִלְקַמִּיהּ בְּסָעִיף ז'. (ג) וַאֲפִלּוּ אִם רָצוּ לְזַמֵּן עִמָּהֶם גַּם כֵּן אֵין רַשַּׁאי, וְגָרַע מִנָּשִׁים בְּעַצְמָן אוֹ עֲבָדִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם עַל כָּל פָּנִים רְשׁוּת לְזַמֵּן וּכְדִלְקַמִּיהּ,
מִשּׁוּם שֶׁאֵין חֲבֵרְתָן נָאֶה שֶׁיִּהְיֶה הַצְּרוּף שֶׁל שְׁלֹשָׁה עַל יְדֵי הַנָּשִׁים, וְכֵן עַל יְדֵי הָעֲבָדִים שֶׁהֵם פְּרוּצִים בְּזִמָּה, וַאֲפִלּוּ אִשָּׁה עִם בַּעֲלָהּ וּכְנֶיהָ גַּם כֵּן אֵין נָכוֹן לְהִצְטָרֵף מִטַּעַם זֶה: (יג) אֲבָל מְזַמְּנִין לְעַצְמָן. רְשׁוּת. (ד) וְקָאֵי אִנָּשִׁים וַעֲבָדִים וְלֹא אַקְטָנִים, דְּקִטָּנִים לָאו בְּנֵי מִצְוָה נִינְהוּ לוֹמַר שֶׁיְּזַמְּנוּ לְעַצְמָן: (יד) פְּרִיצוּתָא דַּעֲבָדִים. שֶׁהֲשׁוּדִים עַל הַזְּנוּת וְעַל מִשְׁכַּב זְכוּר. (ה) וְלָכֵן אֲפִלּוּ יֵשׁ שְׁלֹשָׁה עֲבָדִים אֵין מְזַמְּנִין עִם הַנָּשִׁים בַּחֲבוּרָה אַחַת, דְּאַתְיָא אֵיכָא פְּרִיצוּתָא: (טו) בַּשֵּׁם. דְּהַזְכָּרַת הַשֵּׁם הוּא דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה, וְכָל דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה אֵינָנוּ בְּפָחוֹת מֵעֲשָׂרָה זְכָרִים וּבְנֵי חוֹרִין, וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן נ"ה (ס"א): ז (טז) רְשׁוּת. יֵשׁ לוֹמַר הַטַּעַם (ו) דְּלֹא רָצוּ חֲכָמִים לְהַטִּיל עֲלֵיהֶם חִיּוּב בִּרְכַּת הַזִּמּוּן כְּשֶׁהֵם בִּפְנֵי עַצְמָן, מִשּׁוּם שֶׁאֵינוֹ מָצוּי בְּקִיאוּת בִּבְרָכַת הַזִּמּוּן: (יז) חַיָּבוֹת וְכוּ'. וְאַף עַל גַּב דְּנִתְבָּאֵר בְּסָעִיף קָטָן י"ב דְּאֵין מְזַמְּנִין אֲנָשִׁים וְנָשִׁים בְּיַחַד מִשּׁוּם שֶׁאֵין חֲבוּרָתָן נָאָה, (ו) הֵיינוּ דַּוְקָא הָתָם שֶׁהָאֲנָשִׁים הֵם רַק שְׁנַיִם וְחִיּוּב זִמּוּן בָּא עַל יְדֵי צֵרוּף נָשִׁים לְהָכִי מִינְּכַר צֵרוּפָן וְהִתְחַבְּרוּתָן יַחַד וּגְנַאי הַדָּבָר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָכָא מַיְירֵי כְּשֶׁיֵּשׁ שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים זוּלָתָן וְאֵין צָרִיךְ כְּלָל לְצֵרוּפָן לְעִנְיַן חִיּוּב זִמּוּן, וְלָכֵן אַף שֶׁהַנָּשִׁים (ח) וַעֲבָדִים מִצְטָרְפִין לָצֵאת יְדֵי חוֹבָתָן בִּשְׁמִיעָה מֵהַמְבָרֵךְ וְלַעֲנוֹת אֲחֲרָיו בִּרְכַּת הַזִּמּוּן, אֵין בָּזֶה מִשּׁוּם גְּנַאי: (יח) וְיוֹצְאוֹת וְכוּ'. שֶׁכְּמוֹ שֶׁהָאֲנָשִׁים מוֹצִיאִים לָאֲנָשִׁים כֵּן הֵם מוֹצִיאִים לַנָּשִׁים. (ט) [א]וְעַיֵּן בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ הַגְּרַ"ז (ס"ו) שַׁדַּעְתּוֹ שֶׁאִם רָצוּ הַנָּשִׁים לְהִתְחַלֵּק מֵחֲבוּרַת הָאֲנָשִׁים וּלְזַמֵּן בִּפְנֵי עַצְמָן הָרְשׁוּת בְּיָדָן: (יט) אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן מְבִינוֹת. וְעַיֵּן בְּסִימָן קצ"ג בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן ה' מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם בְּשֵׁם הָאַחֲרוֹנִים דְּיוֹצְאוֹת גַּם יְדֵי בִּרְכַּת הַמָּזוֹן בְּשִׁמְיָעָה מִפִּי הַמְבָרֵךְ אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן מְבִינוֹת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. וְכָתַבְנוּ שָׁם דְּמִכָּל מָקוֹם יוֹתֵר נָכוֹן שֶׁיֹּאמְרוּ אַחַר הַמְבָרֵךְ מִלָּה בְּמִלָּה בְּלַחַשׁ אִם אֶפְשָׁר לָהֶם: ח (כ) מְזַמֵּן לְמִינוֹ. דְּכָל אַנְדְּרוֹגִינוֹס אֶחָד הֵם. מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּטֻמְטוּם לְקַמִּיהּ, דְּשָׁמָּא זֶה כְּשֶׁיִּקָּרַע יִמְצָא זָכָר וְזֶה נִקְבָה, וְאֵין נָשִׁים מִצְטָרְפוֹת עִם הָאֲנָשִׁים וּכְדִלְעֵיל בְּסָעִיף ו': (כא) לֹא לַאֲנָשִׁים וְכוּ'. דְּשָׁמָּא (י) נִקְבָה הִיא (יא) וְנִתְבָּאֵר בְּסָעִיף ו' שֶׁאֵין מְזַמְּנִין עֲלֵיהֶן, וְכֵן עִם הַנָּשִׁים דְּשָׁמָּא זָכָר הוּא וְאֵין נָשִׁים מִצְטָרְפוֹת עִם הָאֲנָשִׁים וּכְדִלְעֵיל בְּסָעִיף ו': ט (כב) אֵינוֹ מְזַמֵּן כְּלָל. הֵיינוּ אֲפִלּוּ עִם שְׁנֵי טֻמְטוּמִים אֲחֵרִים, וְכָל שֶׁכֵּן דְּאֵינוֹ מִצְטָרֵף עִם אֲנָשִׁים וְנָשִׁים, וּמִכָּל מָקוֹם פָּשׁוּט דְּעִם שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים יָכוֹל לְהִצְטָרֵף, דְּלֹא גְּרִיעָא מֵאִשָּׁה וְכַנַּ"ל בְּסָעִיף ז': י (כג) שֶׁהִגִּיעַ וְכוּ'. וּפְחוֹת מִזֶּה (יב) אֵין דַּעְתּוֹ חֲשִׁיב לְכְלוּם אֲפִלּוּ יוֹדֵעַ לְמִי מְבָרְכִין: (כד) הַפָּעוֹטוֹת.

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ה (כ) הַגְּרַ"ז (ס"ו). וּמַיְירֵי כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ מִי שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל עֲבוּרוֹ בְּצָרְכֵי הַקְּבוּרָה וּמִכָּל מָקוֹם לֹא מִטְּרוּ עֲדִין לְמֵיתֵי, עַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן ע"א בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ד): ו (ג) רַבֵּנוּ יוֹנָה (לג. ד"ה נשים) וּלְבוּשׁ (ס"ז), וְדַע דִּלְעִנְיַן עֲבָדִים לֹא אָמְצָא בְּשֶׁאָרֵי רִאשׁוֹנִים שֶׁלֹּא יִהְיֶה רְשׁוּת לְזַמֵּן עִם הָאֲנָשִׁים רַק בְּרַבֵּנוּ יוֹנָה הַנַּ"ל: (ד) מָאֲמַר מָרְדְּכַי (סק"ב): (ה) מֶגֶן אַבְרָהָם (סק"ד): ז (ו) וְאֶפְשָׁר עוֹד מִשּׁוּם דְּלִכְתְּחִלָּה מִצְוָה מִן הַמֻּבְחָר בִּשְׁלֹשָׁה לְבָרֵךְ עַל הַכּוֹס וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן (קפ"ג) [קפ"ב] סָעִיף א' בְּהַג"ה, וּכְאֵשֶׁה גְּנַאי הַדָּבָר. וּלְפִי דִּבְרֵינוּ נִיחָא מַה שֶּׁחִיְּבוּם בִּזִּמּוּן כְּשֶׁהֵם עִם הָאֲנָשִׁים. וּבִלְבוּשׁ כָּתַב הַטַּעַם דְּלִכְהֹנִי חִיּוּבוֹת עִם הָאֲנָשִׁים מִשּׁוּם מִגּוֹ דְּחָל הַחִיּוּב עַל הָאֲנָשִׁים חָל גַּם כֵּן עֲלֵיהֶם: (ו) ר"ן (מגילה ו: ד"ה מתני'): (ז) עֲרֻכִין ג' (ע"א): (ט) וּכְיָד הַקְּטַנָּה (הל' ברכות פ"ט אות עב) לֹא כָּתַב כֵּן שָׁם. וְנִרְאֶה שֶׁטַּעַם הַגְּרַ"ז דִּכְיוָן דְּאֵינוֹ לְהוֹ בִּזִּמּוּן מֵחֲמַת שֶׁאֵכְלוּ בְּחַבּוּרָה שֶׁל שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים וְחָל מִצְוַת חִיּוּבָא גַּם כֵּן עֲלֵיהֶם אֲפִלּוּ לְאַחַר שֶׁנִּפְרְדוּ מֵהֶם לֹא פָּקַע חִיּוּבֵיהוּ וַעֲדַיִן חַן מְחֻיָּבוֹת בִּזִּמּוּן וְלֹא שַׁיָּךְ בָּזֶה

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] והוסיף בשו"ע הרב שם (בסוגריים) שיכולים לעשות כן רק אם האנשים הם פחות מעשרה שאינם מזמנים בשם, ואם הם עשרה מזמנים בשם אסורים לחלק לעצמן. **ב]** ובשו"ע הרב (ס"ו) כתב נשים האוכלות בפני עצמן פטורות לזמן, ואם רצו לזמן הרשות בידם.